

ЗАРАБОТНАЯ ПЛАТА «У КАНВЕРТАХ»

Згаджаючыся на заробак у канвертах, людзі не вельмі разумеюць, што пазбаўляюць сябе сацыяльных гарантый не толькі цяпер, але і ў будучыні, таму што разлічваць на годную пенсію яны ўжо не змогуць. Спецыялісты сцвярджаюць, што заганная практыка ўтойвання падаткаў не толькі б'е па кішэні тых, хто згаджаецца на ценявыя выплаты, але і адмоўна адбіваецца на эканамічных паказчыках рэгіёну. Нездарма прэса ахрысціла гэтую з'яву "ракавай пухлінай" эканомікі...

Апісаць сутнасць схемы зарплаты «у канверце» можна, выяўляючыся іншымі агульнапрынятымі тэрмінамі. Як вядома, наймальнікі выплачваюць «каляровую» заработную плату:

«белую», тую, якую работнік, які заключыў працоўны дагавор, атрымлівае афіцыйна (па Ведамасці з налічэннем абавязковых страхавых узносаў і ўтрыманнем падаходнага падатку);

«чорную» калі работнік зусім не прымаецца на працу, а ўсе выплаты яму вырабляюцца неафіцыйна (без дакументаў, з рук у рукі), пры гэтым не выплачваюцца страхавыя ўзносы, не ўтрымліваецца падаходны падатак (а калі часам утрымліваецца, то трапляе ў кішэню працадаўцы);

«шэрую», якая выплачваецца неафіцыйна супрацоўніку, прынятаму на працу па працоўным дагаворы, звыш сумы невялікага афіцыйнага акладу.

Таксама шэрай зарплатай называюць выплаты зарплаты пад выглядам іншых плацяжоў, падаткаабкладанне якіх менш.

Выдачу «чорных» і «шэрых» заробкаў як раз і называюць зароботнай платай «у канверце».

Выплачваючы такую заработную плату, кіраўнікі матывуюць работніка пагадзіцца на выплату зарплаты «у канвертах», у якасці аргументу выказваюць клопат пра працаўніка: без выплаты падаткаў сума зароботнай платы, якая выплачваецца работніку на рукі, будзе больш, чым афіцыйная.

Пры гэтым наймальнік замоўчвае, што працаўнік губляе сацыяльную абароненасць.

Грамадзяне, даўшы сваю згоду на атрыманне зароботнай платы «у канверце» без належнага дакументальнага афармлення, (гэта праца без пісьмовага працоўнага дагавора; працаўладкаванне на ўмовах няпоўнага працоўнага часу, пры фактычным выкананні працы на поўную стаўку і больш) застаюцца сацыяльна не абароненымі.

Гэта сур'ёзная праблема не толькі для эканомікі краіны, але і для кожнага грамадзяніна, які атрымлівае падобныя «барышы».

Грошы, атрыманыя «у канвертах» даволі праблематычна выкарыстоўваюць для набыцця жылля, аўтамабіля, валюты, аплаты за навучанне дзяцей і іншыя буйныя выдаткі. Бо падобныя аперацыі знаходзяцца пад кантролем падатковых органаў, дзе вы павінны будзеце пацвердзіць свае выдаткі наяўнасцю легальных крыніц. У апошні час папулярныя банкаўскія крэдыты на будаўніцтва жылля або набыццё жылля. Пацвердзіць сваю заможнасць па частцы вяртання атрыманага крэдыту

можна толькі афіцыйнай зароботнай платай, а ліпавыя даведкі багатыя сур'ёзнымі наступствамі.

Атрымліваючы неафіцыйную зароботную плату, наёмны работнік пры выхадзе на пенсію сутыкнецца з тым, што пенсійныя выплаты налічваюцца зыходзячы з афіцыйнай зароботнай платы. Калі работніку налічвалася мінімальная зароботная плата або зароботная плата ў памеры ніжэй мінімальнай, то і памер пенсіі апынецца мінімальным.

Вялікі рызыка апынуцца ў пастцы неадпаведнага афармлення пры здарэнні няшчасных выпадкаў на небяспечных вытворчасцях, кіраўнікі якіх не хочуць заключаць працоўныя дагаворы з наёмнымі работнікамі. Ня аформленаму ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам работніку практычна немагчыма даказаць, што траўма атрымана менавіта ў таго ці іншага працадаўцы. Неабходна ўлічваць і той факт, што пры часовай страце працаздольнасці неаформлены работнік не мае права на атрыманне выплаты з Фонду сацыяльнага страхавання па часовай страты працаздольнасці. Як правіла, такім работнікам не прадастаўляюцца і штогадовыя адпачынкi.

Выплата зароботнай платы «у канверце» з'яўляецца парушэннем правоў грамадзян на дапамогі і іншыя сацыяльныя гарантыі. Яшчэ горш, калі зароботная плата цалкам выплачваецца «у канверце» і страхавыя ўзносы ў Фонд не выплачваюцца наогул. У гэтым выпадку пры афармленні пенсіі ў работнікаў паўстануць яшчэ большыя складанасці. Па-першае, не будуць улічаны ў стажы працы тыя перыяды працоўнай дзейнасці, на працягу якіх не выраблялася выплата страхавых узносаў. Па-другое, пры вылічэнні памеру пенсіі будуць улічаныя толькі тыя сумы заробку, з якіх выплачаныя страхавыя ўзносы. І тэрэтычна ў работніка застанецца толькі права ў судовым парадку спагнаць шкоду з нядобрасумленнага працадаўцы.

Вельмі часта грамадзяне працуюць і не падазраюць аб тым, што наймальнік не выплачвае за іх унёскі ў бюджэт дзяржаўнага пазабюджэтнага фонду сацыяльнай абароны насельніцтва Рэспублікі Беларусь, адлюстроўвае ў звестках персаніфікаванага ўліку не ўсю суму заробку.

З 1 лютага 2023 года стала даступна мабільнае прыкладанне фонду. Цяпер грамадзяне маюць магчымасць атрымаць падрабязную інфармацыю аб дадзеных іх індывідуальнага асабовага рахунку самастойна. Для гэтага неабходна спампаваць дадатак на мабільны тэлефон з крамы Google Play.

Гэта дадатак змяшчае наступныя ўкладкі:

дадзеныя страхавога пасведчання (прозвішча, імя, пол, дата нараджэння і страхавы нумар, які супадае з ідэнтыфікацыйным нумарам пашпарта);

працоўная дзейнасць (адлюстроўваецца перыяд работы ў канкрэтнага наймальніка па працоўным дагаворы);

абавязковыя страхавыя ўзносы (інфармацыя аб перыядах працы ў розных арганізацыях як па працоўным, так і па грамадзянска-прававых дагаворах, за якія былі выплачаны абавязковыя страхавыя ўзносы, дадзеныя аб налічанай зароботнай плаце па месяцах і сумы выплачаных узносаў).

Сумы выплачаных абавязковых страхавых узносаў адлюстроўваюцца, пачынаючы з 01.01.2013;

страхавы стаж (паказаны ўвесь страхавы стаж які працуе грамадзяніна, пачынаючы з 01.01.2003. Больш раннія перыяды працы будуць улічвацца пры прызначэнні працоўнай пенсіі, але пацвярджаюцца яны дадзенымі працоўнай кніжкі работніка, а за перыяды з 01.07.1998 па 01.01.2003 - дадаткова даведкамі аб заробку для прызначэння пенсіі).

Такім чынам, атрыманне зарплаты адмоўна ўплывае не толькі на даход бюджэту Фонду, са сродкаў якога выплачваюцца пенсіі і дапамогі, але і ў першую чаргу самога працуючага грамадзяніна. Будучыня кожнага работніка-у яго ўласных руках і яму вырашаць: атрымліваць афіцыйную зарплату з утрыманнем падатку з фізічнай асобы і узносаў у Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва або згаджацца з прапанаваным працадаўцам умовай атрымання зароботнай платы «у канверце» і заставацца сацыяльна неабароненым.